

SLOVENSKI POROČEVALEC

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENIJE

Ljubljana, četrtek 17. maja 1951

LETO XII, ŠT. 114 / POSAMEZNA ŠTEVILKA 5 DIN

VSAKEMU ZADRUŽNIKU PO NJEGOVEM TRUDU!

Nasle mlade delovne zadruge so prva leta močno posnemale notranjo in delovno organizacijo sovjetskih kolhozov gospodarstev. Kasneje, zlasti po letu 1949, ko se je izdatno pomnožilo število kmetijskih delovnih združb, pa se je kmalu začelo čutili, da ta organizacija ni najboljša. Kolhozne vzpodbujajo k delu sklicevanje na njihovo socialistično zavest, na njihov patriotizem, a kjer to ne pomaga, tam uporabljajo disciplinske in kazenske ukrepe. Nikjer pa ni govora o gospodarski zainteresiranosti kolhozov, o njegovi jasni zavesti, da s svojimi delom v kolhozu tudi gospodarji.

V kolhozni organizaciji dela ima pomembno vlogo ocenjevanje dela po delovnem dnevu. Po sovjetski teoriji omogoča to ocenjevanje praktično nagrajevanje zadrudnika in uresničuje socialistično načelo plačevanja dela po količini in kakovosti. Tako so do nedavna mislili tudi naši zadrudniki. Naši bralci pa se bodo gotovo spomnili, da so se v naši zadrudi praktično lanske jeseni in zimo pojavili prvi resni in tehni pomisleki. Mnoge zadruge so ob sklepanju letnih računov ugotovile, da niso dobro gospodarile, ker se je peščica lenih in malomarnih zadrudnikov izmikala delu. Ker je kmetijska proizvodnja zelo zahtevna, je imelo to izmikanje hude posledice. Malomarno delo nekaterih zadrudnikov je namreč zmanjšalo tudi sadove dobrega dela marljivih in delovnih zadrudnikov.

Najbolj znan tak primer se je zgodil v delovni zadrugi v Stročji vasi, kjer so zaradi malomarnosti in lenobnosti nekaterih zadrudnikov morali poklicati na pomoč sezonske delavce nezadrudnike, da so lahko popravili pridelke in pravočasno spravili ozimino. Zadruge je ta pomoč stala četrt milijona dinarjev in razumljivo je, da so se marljivi in delovni zadrudniki uprli in niso hoteli nič slišati, da bi bil njihov delovni dan vreden prav toliko kakor delovni dan malomarnih in lenihov, zaradi katerih je imela zadruga tako občutno izgubo. Zahtevali so, naj se zadrudnikom lenuhom vrednost delovnega dneva sorazmerno zniža po načelu: čim manj si delam, tem manj je tudi tvoje delo vredno.

Take izkušnje naših združb pa niso osamljene. Podobne izkušnje so si pridobile tudi nekatere zadruge v drugih republikah. Znani hrvaški zadrudni strokovnjak Ivan Buković objavlja že dalj časa v zagrebškem »Vjesniku« vrsto zanimivih člankov o zadrudnih vprašanjih. V teh člankih zagovarja mnenje, da je treba vso zadrudno organizacijo postaviti popolnoma na gospodarsko osnovno, na osnovno gospodarskega računa. V enem izmed teh člankov razpravlja tudi o delovnem dnevu, ki ga po podrobnih utemeljevanjih odklanja kot nerilo za pravično nagrajevanje zadrudnikov. Svoje stališče utemeljuje med drugim takole:

Vzemimo, da šteje zadruga 100 zadrudnikov. Od teh jih 20 poštvalno in v dobro dela. Po veljavnih normativih zasluži najvišje število delovnih dni, ki ga lahko dosežejo. Z njimi dela 60 povprečnih zadrudnikov, ki se ne trudijo posebno, a svoje delo opravijo in zaslužio povprečno število delovnih dni. Končno pa je v zadrugi še tretja skupina 20 lenihov in malomarnih. Ti delajo toliko, kolikor jim je potrebno, da si zagotovijo najmanjše število delovnih dni, denimo 100 ali 150. Po svojem delu in njegovi kakovosti

dobijo tudi izplačan delovni dan v določeni višini.

Kmetijstvo pa je taka panoga gospodarstva, v kateri je treba proizvodni postopek izpeljati dobro do konca, če hočemo dobiti nov proizvod določene vrednosti in če ne želimo uničiti že vložena proizvodna sredstva. Med izdelovanjem čevljev in pridelovanjem koruze je razlika. Pri izdelovanju čevljev lahko ob običajnih pogojih izdelovalni postopek prekinemo, ne da bi predmet uničili. Delo lahko kasneje nadaljujemo brez izgub. Pri koruzi pa je stvar drugačna. Ko se začne pridelovanje, ga je treba brez prekinitve nadaljevati in v skladu z naravnimi pogoji pravočasno končati. Če ga prekinemo in opravimo n. pr. samo globoko oranje, poletno oranje in setev, tedaj prvotni trud v veliki meri ali popolnoma uničimo, ker brez okopavanja in drugih agrotehničnih ukrepov ni pravega pridelka, propadeta pa tudi seme in gnoj. Če za koruzo, krompir, sladkorno peso ne damo povprečne običajne količine dela, ne moremo pričakovati ustrežajočega pridelka. Tisto delo, ki ga potrošimo v kmetijstvu, ne da bi končali proizvodnega postopka, ima isti značaj kakor delo, ki ne proizvede uporabne vrednosti. To delo ni družbeno koristno delo!

Skupini marljivih zadrudnikov lahko uspe, da skupaj s povprečnimi zadrudniki opravi globoko oranje, da poseje koruzo in jo priči okopje. Toda v tem jih že kliče sladkorna pesa, na to krompir, pa kšnja, žetev, delo v vinogradih itd. Pri vseh teh delih sodeluje skupina malomarnih, ki slabo delajo in ki pogosto nočejo delati prav takrat, ko je delo najbolj nujno. Tako ti malomarni povzročijo, da niti koruzo, niti pesa, krompir, vinogradi niso obdelani, kakor bi morali biti. Posledica je, da je pridelke morda za polovico manjši, kakor bi bil ob dobrem negovanju rastlin. Skupina lenihov je tako povzročila, da je pridelok padel na polovico.

Vrednost delovnega dneva pa se ne določi po delovnem trudu vsakega zadrudnika, ampak po skupni vrednosti delovnega dneva sorazmerno zniža po načelu: čim manj si delam, tem manj je tudi tvoje delo vredno.

Sladkor, ki ga je darovala Belgija naši mladini, je prispel na Reko

Včeraj je prispela v reško luko oceanska ladja »Reka«. Pripeljala je 3156 ton raznega tovora, med drugim tudi 1000 ton sladkorja, ki ga je darovala belgijska vlada naši mladini. Ob tej priložnosti je bila na ladji majhna slovesnost, katere se je udeležil tudi belgijski poslanik in opolnočni minister gospod Georges Delcoigne s prvimi tajnikom poslanstva in pomočnik zveznega ministra za zunanjo trgovino Zvonko Babič. Na ladji je imel belgijski poslanik krajši govor, v katerem je med drugim dejal, da je belgijska vlada darovala teh tisoč ton sladkorja jugoslovanski mladini iz lastnih zalog. Belgijskemu poslaniku se je zahvalil za pomoč pomočnik ministra Zvonko Babič.

Bliža se žetev ječmena v Makedoniji

Kmetje v kavarskem in djevdelijem okraju bodo počeli konec tega meseca se prve snope ječmena. Zadruga in kmetje pričakujejo bogato žetev, kajti žito je letos dobro obradilo v vseh krajih Makedonije. Zadruga in državna kmetijska posvesta končujejo sedaj popravilne žetevnih strojev v svojih strojnih delavnicah. 80% strojev so za žetev že pripravili.

Pri zdravstvenih obiskih na Kosmetu sodelujejo tudi Slovenke

Pred kratkim je Politika pisala o zdravstveno prosvetni akciji na Kosmetu v Kosovski-Metohijski oblasti, ki sta jo organizirala Rdeči križ in AFZ Jugoslavije.

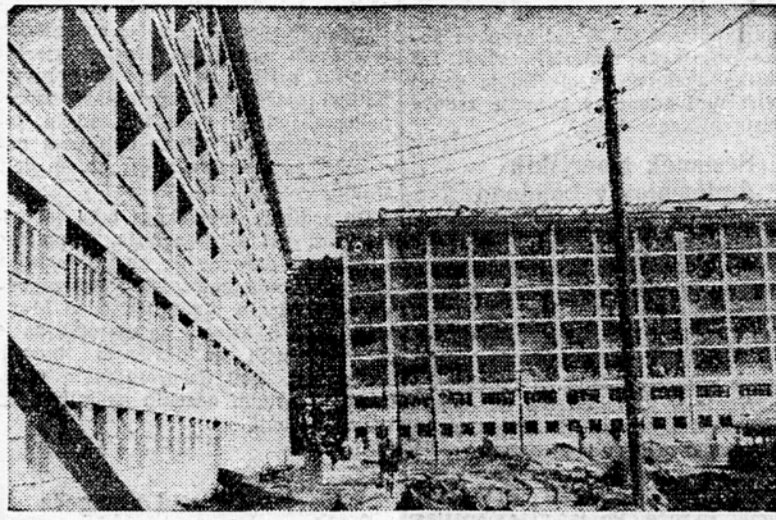
Zivljenje ljudstva pod Turki, poznajša borba Siptarjev za narodni obstoj, trdo delo za vsakdanji kruh in poleg plemenitih tudi mnogi zaostali običaji, so pustili močne sledove v ljudstvu Kosmeta: splošno zaostalost; primitivno življenje v temnih hišicah z majčkenimi okni, podobnimi strelskim linam; domove, polne umazanije; golzani in bolezenskih kali. Zato so pogoste epidemije, ki pobirajo mlada življenja in zlasti najmanjše otroke v ogromnem številu.

Zadrudništvo, borba proti nepismenosti in opustitev »sredoz« so že precej omajale zaostalo miselnost in užgale v ljudstvu prve iskricke spoznanja, da se lahko bolje in boljše živi. Preden so žene snele tenčico, jih je komaj po 30 do 40 obiskovalnih predstav — prve v teh oddaljenih krajih; sedaj pa je samo v Dečanih 1000 žena gledalo film o zaščiti pred

tuberkulozo in malarijo ter o negi otroka. Prav kino skupine, ki so v treh okrajih predvajale 55 predstav, so utrle pot zdravstvenim skupinam Rdečega križa in AFZ. V dveh okrajih sta dve ekipi Rdečega križa obiskali vsak ljudski odbor, sleherni ves in slednjo hišo, dajali sta nasvete, uničevali golzane, čistili in delali vse, kar je bilo potrebno. Vasi, hišice in ljudje so menda spremenjeni in kakor prerojeni. V tretjem okraju pa že tri tedne dela skupina, sestavljena iz žena iz Srbije, Hrvatske in Slovenije. Skoda je, da ta ekipa nima toliko materialnih sredstev in strokovnih kadrov kot prvi dve skupini Rdečega križa ter se zato omejuje bolj na nasvete in pouk. Glavni poudarek je na higieni in negi otroka. Kljub temu bo opravila vredno delo, kajti na Kosmetu je — enako kakor v drugih zaostalih krajih — najbolj važno, da najprej mati sprevidi, kaj otroku koristi in kaj škoduje.

Bosanski premogovniki so začeli izvažati premog

Premogovniki v Bosni in Hercegovini letos po večini presegajo planske naloge. V prvih štirih mesecih je celotno pridobivanje premoga v Bosni in Hercegovini preseglo plan za 3,4%. Ker rudniki presrežek nad planom lahko prodajo tudi na inozemskih tržiščih, so začeli sklepati kupčije za izvoz. Prvi rudnik, ki je začel izkoriščati možnosti izvoza, je rudnik v Tušincu pri Livnu, ki bo letošnji polletni plan izpolnil verjetno že 20. maja. Premog iz Livna ima odlično kakovost. Lega

Ob zememskem letališču pri Tošinem bulvaru je v nekaj letih zrastle veliko moderno naselje za beograjske študente. V velikih večnadstropnih stanovanjskih zgradbah je dobilo stanovanja okrog 4000 študentov

Ne bomo pozabili, da se je Jugoslavija borila, ko je bila Velika Britanija v vojni osamljena

SLOVESNA VEČERJA V POČASTITEV BRITANSKE PARLAMENTARNE DELEGACIJE

Beograd, 16. maja (Tanjug). Minister za zunanje zadeve FLRJ Edvard Kardelj je priredil večerjo v čast parlamentarne delegacije Velike Britanije. Poleg ministra Kardelja in njegove soproge kot gostitelja, so bili na večerji navzoči predsednik zveznega sveta Ljudske skupščine FLRJ in predsednik nacionalne skupine interparlamentarne unije Vladimir Simić, minister za zunanjo trgovino Milentije Popović, veleposlanik Velike Britanije G. Charles Peake s soprogo in drugi.

Minister za zunanje zadeve Edvard Kardelj je pozdravil goste z naslednjim govorom, v katerem je dejal: »Vesel me, da se mi je ponudila prilika, da tukaj v Beogradu pozdravim v imenu vlade FLRJ in v svojem imenu prvo uradno delegacijo obeh zbornic britanskega parlamenta v naši državi. Prepričan sem, da bodo vtisi, ki jih boste dobili med bivanjem v naši državi, med našimi delovnimi ljudmi, v industriji, v vaseh in v upravnih ustanovah, omogočili, da boste lahko tudi vi in britanski narod bolj spoznali našo državo in naše ljudi, njihove težnje, njihovo razpoloženje, njihovo trudo pri graditvi socializma, njihove uspehe, slabosti, težave in pomakljivosti.«

Ko je gov. Kardelj poudaril, da navdaja jugoslovanske narode in njihovo vlado najgloblja želja, da se ohrani mir na naših mejah in na vsem svetu, ter da so prepričani, da prav za tem velikim ciljem teži tudi britanski narod, je nadaljeval:

»To dejstvo je toliko bolj pomembno, ker med Veliko Britanijo in FLRJ Jugoslavije nedvomno obstoje večje ali manjše razlike v gospodarskem in političnem sistemu, v pojmovanjih o poteh razvoja človeštva, v navadah in običajih itd. To je tudi razumljivo, saj so narodi teh dveh držav razvijali svoje državne institucije v popolnoma različnih mednarodno-političnih in družbeno-gospodarskih pogojih. Toda nad vsem obstoji elementarna težnja preostlega človeka po miru med narodi, vseeno v kateri državi in v kakšnem družbenem sistemu živi. Ako bi odločilni vodilni činitelji na svetu zasledovali isto težnjo preostlega človeka, tedaj miru ne bi grozila nevarnost, ne glede na razlike v družbenih in političnih sistemih ali v ideologijah, a samo privržnost miru je ključ, ki odpira vrata širokemu mednarodnemu sodelovanju, brez katere ne more človeštvo iti dalje. V tem smislu, ako hočete, je obstoječe miroljubno sodelovanje nove Jugoslavije, ki je šla skozi globoko ljudsko revolucijo, z Veliko Britanijo in drugimi državami, najboljši primer, da razlike v družbenih sistemih niso same po sebi tisti činitelj, ki ogrožajo mir. In da niso nepremostljiva ovira pri sodelovanju med narodi.«

Tov. Kardelj je nato dejal, da bodo gostje na poti po naši državi videli, da naši narodi goreče ljubijo svojo svobodo in neodvisnost ter so odločno branili jo pred slehernim ogrožanjem ali vmešavanjem od zunaj. Jugoslovanski narodi ne branijo svoje neodvisnosti za to, da bi se zaprli pred zunanjim svetom in široko mednarodno izmenjavo kulturnih in drugih pridobitev, marveč iz globokega prepričanja, da je pravo miroljubno in enakopravno sodelovanje med narodi možno samo, ako je sleherni narod na svoji zemlji svoj gospod in če je zaščiten pred vsemi močnimi oblikami zunanjega pritiska in vmešavanja.

Ko je govoril o težavah, ki izvirajo iz sedanjega političnega položaja na svetu za jugoslovanske narode, je gov. Kardelj poudaril, da smo našli v premagovanju teh težav veliko razumeva.

in pomoč pri britanskem narodu in britanski vladi ter da jugoslovanski narodi zelo cenijo to podporo. Končno je gov. Kardelj še izjavil, da bodo gostje videli, da goje naši narodi prijateljska čustva do britanskega naroda. Ta čustva so se razvijala med obema svetovnjima vojnama, v katerih so bili narodi Velike Britanije in Jugoslavije zavezniki, danes pa se poglabljajo v njihovih skupnih naporih za ohranitev miru v Evropi in na svetu sploh.

Obisk delegacije britanskega parlamenta bo še en prispevek k razvijanju takih prijateljskih odnosov med našimi narodi. Predvsem naj bi pomagali pri njihovem medsebojnem spoznavanju, kar je hkrati tudi najvažnejši pogoj za medsebojno spoštovanje in upoštevanje ter za čim bolj plodno medsebojno miroljubno sodelovanje.

Zelim vam, da bi se v Jugoslaviji čimbolje počutili. Dovolite mi, da dvignem to čašo za angleški narod in za blaginjo Združenega kraljevstva, za prijateljstvo narodov Jugoslavije in Velike Britanije, za mir med narodi.«

Odgovor lorda Lawsona

Odgovarjač o zdravico ministra Kardelja, je vodja britanske delegacije lord Lawson pozdravil gostitelja in navzoče z besedami:

»Včeraj sem dejal v govoru članom vašega parlamenta, da so člani naše delegacije, kakor tudi britansko ljudstvo globoko občutili dejstvo, da ste se pod vodstvom vašega velikega voditelja maršala Tita in partizanov borili proti fašizmu, ko se je zunanemu svetu zdelo, da je vse izgubljeno.«

V Britaniji smo se čutili zelo osamljeni v tem času in smo imeli v naših srcih zelo toplo mesto za tiste, ki so se z nami upirali skupnemu sovražniku. Morje nas je ločevalo, ločevalo se nas velike daljave, sovražnik je imel z velikimi dobro opremljenimi silami zasedeno skoraj vso Evropo, toda nidar nismo pozabili in nikdar ne bomo pozabili, da ste bili vi in Britanija tovariši v orožju proti sovražniku, ki je bil največja nevarnost za človeštvo in svobodo ljudi v vsej zgodovini.

Britanija vam je bila ta čas hvaležna za vaše stališče. Britanija se tega danes spominja, Britanija ne bo nikdar pozabila tega dejstva v bodočih letih.

Naše medsebojno prijateljstvo je že zdavnaj upostavljeno. Preiskujemo je bilo v ognju vojne in se ni izneverilo. Skupaj smo šli skozi požare in trpljenje, ne bomo se izneverili drug drugemu v času miru. Mir je potreben, da bi znova zgradili naši državi.

Niti jaz niti člani naše delegacije nismo pooblašteni objavljati politiko v imenu britanske vlade. Toda to lahko rečemo: Britansko ljudstvo in njegov parlament lahko primerjajo vaše težave s svojimi lastnimi težavami, in ne bosta se vam izneverila v času vaše preizkušnje. Danes, prav ko se stvari v Britaniji izboljšujejo, smo bili

Ugoditev zahtevam goriških Slovencev bi odprla vrata za širši sporazum

Londonški dnevnik »Times« ob volitvah v goriški pokrajini

London, 16. maja (Tanjug) Ob bližnjih volitvah v goriški pokrajini je nastalo z novimi umetnimi mejami, da pa se v zadnjem času niso razmere zboljšale. »Times« omenja, da se je zadnje čase v goriški oblasti povečalo nezadovoljstvo zaradi birokracije iz Rima, ki vse preveč mlačno gleda na nujnost gospodarskih problemov. Rimska birokracija, nadaljuje »Times«, kaže še manj zanimanja za pomen nacionalnih odnosov na tem področju, kjer živi danes največji del slovenske manjšine. Pisec poudarja, da je mnogo resnice v pritožbah Slovencev proti italijanski indiferentnosti do slovenskih sol in slovenskega kulturnega življenja, kakor tudi v dejstvu, da v rimskem parlamentu ni zastopana slovenska manjšina. »Če bi se dalo privržiti Rim do tega, da bi ugodil slovenskim zahtevam, bi odprla vrata za širši sporazum med Italijo in Jugoslavijo, ki je nujno potreben za trajno gospodarsko poživitev tega nesrečnega področja,« zaključuje »Times«.

Državni udar v Boliviji

La Paz, 16. maja (Un, Pr.) Vojaška hunta v Boliviji je včeraj izvela državni udar in prevzela oblast. Predsednik vlade Mamerto Urriolaspitis je podal ostavko in odpotoval v Čile. Vojska je objavila obsedeno stanje in imenovala vojaški svet, ki je prevzel dolžnosti vlade.

rala italijanska vlada ustavi gospodarsko propadanje na tem področju, ki je nastalo z novimi umetnimi mejami, da pa se v zadnjem času niso razmere zboljšale. »Times« omenja, da se je zadnje čase v goriški oblasti povečalo nezadovoljstvo zaradi birokracije iz Rima, ki vse preveč mlačno gleda na nujnost gospodarskih problemov. Rimska birokracija, nadaljuje »Times«, kaže še manj zanimanja za pomen nacionalnih odnosov na tem področju, kjer živi danes največji del slovenske manjšine. Pisec poudarja, da je mnogo resnice v pritožbah Slovencev proti italijanski indiferentnosti do slovenskih sol in slovenskega kulturnega življenja, kakor tudi v dejstvu, da v rimskem parlamentu ni zastopana slovenska manjšina. »Če bi se dalo privržiti Rim do tega, da bi ugodil slovenskim zahtevam, bi odprla vrata za širši sporazum med Italijo in Jugoslavijo, ki je nujno potreben za trajno gospodarsko poživitev tega nesrečnega področja,« zaključuje »Times«.

Neresnične vesti o podražitvi

V zadnjih dneh se po vsej državi razširjajo vesti o novi podražitvi tobaka, tobaka izdelkov in vžigalic. V mnogih mestih se je razširila tudi vest o stoodstoini podražitvi soli. Organ zveznega urada za cene so izjavili, da so vse take vesti popolnoma neosnovane in da se razširjajo morda tudi iz zlobnih namenov. V Beogradu in v drugih mestih Srbije so najbrž take vesti razširili zasebni kmetje, da bi nekako upravičili podražitev vina in žganja.

Pozdravljeni kmetijski strokovnjaki v Ljubljani

Jutri v petek dne 18. maja se bo v Ljubljani začelo prvo posvetovanje kmetijskih strokovnjakov. Udeležili se ga bodo inženirji in tehniki agronomi iz vse Slovenije. Posvetovanje bo trajalo dva dni.

Naše kmetijstvo je trenutno v pomembni razvojni stopnji. Prav je, da pride v njej do veljave čim bolj tudi beseda strokovnjakov, ki so doslej pomagali vse preveč samo iz ožjega. Do veljave naj pridejo vsi tisti svetli vzori, ki so že pred vojno vodili najnaprednejše kmetijske strokovnjake, a so takrat le prepočezali z žalostjo ugotovljali, da so kakršne koli velike in napredne reforme nemogoče, ker jih ne dopuščajo družbeni red. Danes, ko sta Partija in Fronta zrušili stari družbeni red in omogočili delo na popolnoma novih, socialističnih osnovah, vsi ti vzori lahko v polni moči živijo, jih lahko uresničimo. Potrebna pa je pionirska in predana borba z jasnim ciljem, da je treba naše razdrobljeno, malo donosno kmetijstvo, ki še vedno prevladuje, preusmerjati v velike, moderne socialistične obrate, ki bodo s svojo mehanizacijo, dobro organizacijo dela in najnaprednejšimi agrotehničnimi ukrepi dosegali ne samo najvišje, temveč tudi najcenejše pridelke.

Dnevni red posvetovanja obsega trenutno najbolj pereča strokovna vprašanja. Prepričani smo, da bo razprava o teh vprašanjih širila in da bodo vsi udeleženci s svojim znanjem in izkušnjami prispevali k njeni uspešni ravnji. Tako bo to prvo posvetovanje prispevalo k nadaljnemu napredku našega kmetijstva in tudi k izboljšanju življenjskega standarda vseh delovnih ljudi. Zato, kmetijski strokovnjaki, pozdravljani v beli Ljubljani!

Doklade za uslužbenec veterinarskih ustanov

Z naredbo zvezne vlade dobijo uslužbenec veterinarskih ustanov, ki opravljajo težko in zdravju nevarno delo, mesečne doklade v znesku od 500 do 1500 dinarjev. Te doklade bodo izplačane tudi za nazaj od 1. januarja.

GRANIČARSKA ŠTAFETA NA SEVEROZHODNIH MEJAH NAŠE DRŽAVE

Graničarsko štafeto, ki so jo najboljši vojniki, podoficirji in oficirji ponesli iz Titograda 10. maja ter je obšla že vso dalmatinsko obalo, so 15. maja sprejeli ob 3. uri po polnoči v malem istrskem kraju Tar. Tu je sprejel štafeto palico — najskrenejše čestitke granicarjev maršalu Titu za 59. rojstni dan — podpolkovnik Božo Zič, ki jo je nato skupaj z mnogimi granicarji ponesel dalje skozi našo Primorsko.

Prebivalci obmejnih vasi, skozi katere je šla štafeta že prvi dan, so vstajali zgodaj jutraj in sprejeli v malem istrskem kraju Tar. Tu je sprejel štafeto palico — najskrenejše čestitke granicarjev maršalu Titu za 59. rojstni dan — podpolkovnik Božo Zič, ki jo je nato skupaj z mnogimi granicarji ponesel dalje skozi našo Primorsko. Prebivalci obmejnih vasi, skozi katere je šla štafeta že prvi dan, so vstajali zgodaj jutraj in sprejeli v malem istrskem kraju Tar. Tu je sprejel štafeto palico — najskrenejše čestitke granicarjev maršalu Titu za 59. rojstni dan — podpolkovnik Božo Zič, ki jo je nato skupaj z mnogimi granicarji ponesel dalje skozi našo Primorsko.

ric se je n. pr. zbralo pri sprejemu štafete okoli 500 domačinov. Tu je štafeto pozdravil v imenu prebivalcev sekretar okrajnega komiteja KP za Novo Gorico, v imenu granicarjev pa je spregovoril podpolkovnik Zič.

Z vseh mitingov so poslali maršalu Titu brzojavke, v katerih mu želijo, da bi živel še dolgo vrsto let v srečo in ponos jugoslovanskih narodov. Med ostalimi so poslali čestitke tudi vojniki, podoficirji in oficirji granične enote z jugoslovansko-italijanske meje za sektorju Nova Gorica, V brzojavki med drugim pravijo:

Ljubljani tovariši Tito! K Vašemu 59. rojstnemu dnevu Vam najprisrčneje čestitamo in želimo, da bi še dolgo živeli. Objubljamo Vam, da bomo še nadalje budni čuvar naših meja. Pod Vašim vodstvom bomo skupaj z vsemi narodi Jugoslavije branili neodvisnost svoje domovine proti vsakemu napadalcu, pa naj bi prišel od koder koli.

kemu napadalcu, pa naj bi prišel od koder koli.

Graničarska štafeta je iz Nove Gorice nadaljevala pot in bo v naslednjih dnevih prehodila še ostale del italijansko-jugoslovanske ter avstrijsko-jugoslovanske meje. Dne 21. maja pa bodo pri Gornji Radgoni granicarji na slovenskih tleh predali štafeto palico čuvarjem jugoslovansko-madžarske meje.

Štafeta trgovske mornarice je prišla na Reko

Včeraj je motorna ladja »Rjeke« prinesla pomorsko štafeto v čast rojstnega dneva maršala Tita. Ob tej priložnosti je v reški luki pričakovalo ladjo veliko število ljudstva z godbo. Na ladji je bila slovesnost, s katere so mornarji poslali pozdrave maršalu Titu. Štafeta palica bo skupno z istrsko štafeto izročena maršalu Titu.

VREME

Davi je bilo v Sloveniji pretežno oblačno vreme z najnižjo temperaturo 5°C. Zračni pritisk je bil davi ob 7. uri v Ljubljani 733,2 mm, najnižja temperatura 7°C, relativna vlaga 91%, popolnoma oblačno, vidljivost 5 km, temperatura zraka 8,4°C.

Napoved za petek: Se spremenljiva oblačnost z rahlimi krajevnimi padavinami. Temperatura v Primorju pomeni 8°C, podnevi 10°C, v ostali Sloveniji pomeni 7°C, podnevi 17°C.

Zadruga se vključuje v izvoz

Po objavi novih deviznih predpisov je zelo oživelo zanimanje kmetijskih združenj za možnosti izvoza in uvoza po novih predpisih. Pri tem mislijo zadruga predvsem za nakup traktorjev, kamionov, umetnih gnojil, raznih strojev in potrošnih predmetov za svoja gospodarstva. Novi devizni predpisi so zlasti vzbudili zanimanje za izvoz gorških češenj, ki so znane v tujini po svoji odlični kakovosti, pa tudi zaradi tega, ker zgodaj dozore. Računajo, da bodo letos izvozili znatne količine češenj v Avstrijo, Nemčijo in Švico. Prvo pošiljko so te dni poslali v inozemstvo. Odkupno podjetje pa pripravila izvoz v London in Stockholm z letali. Pri republiški zvezi kmetijskih združenj Slovenije je bila nedavno ustanovljena posebna agencija za izvoz in uvoz, ki bo pri izvornih kupcih posredovala med kmetijskimi združenji in republiški podjetji za izvoz.

Tudi v drugih ljudskih republikah je zanimanje za izvoz prav živahno. Dalmatinske zadruga so ustanovile posebno izvozno združenje, ki je že odposlalo na tuja tržišča prve pošiljke zgodnjega graha. Če se bo to poskus obnesel, nameravajo poslati v tujino nadaljnje količine graha in druge zgodnje zelenjave. Zadruga so sestavile več izvozov, po katerem bodo v maju in juniju pripravile za izvoz okrog 150 vagonov češenj, višeni graha in zgodnjega krompirja. Za izvoz iz Dalmacije pridejo zdaj v poštev predvsem tisti predelki, ki prej dozore kakor v ostali Evropi in za katere je veliko zanimanje v Avstriji, Švici, Zahodni Nemčiji in Belgiji. Pomneje nameravajo zadruga izvažati mandeljne, namizno grozdje, smokve, rogače, sadno pulpo, zrna dalmatinskega medu od evetja kadulje itd. Ker je treba te prideleke za izvoz dobro pri-

praviti in odpremiti v reprezentativni zaobali, bodo dalmatinske zadruga uredile v Splitu posebno zbirališče in obrat za predelavo in ekspedicijo. Z devizami, ki jih bodo zadruga dobile z izvozom, nameravajo kupiti v inozemstvu nadomestne dele za avtomobile in traktorje, škroplilnice, črpalke za namakanje, nekatere za druge pa se zanimajo tudi za nakup sladkorja.

Značilna je tudi pobuda črnogorskih združenj, ki so usmerile svoje prizadevanje predvsem na izvoz čreš, kož od divjačine in rib. Zlasti ugodno so možnosti izvoza čreš. V prvih štirih mesecih letošnjega leta so iz Crne gore prodali v Avstrijo, Švico, Zahodno Nemčijo in Francijo za 100.000 dolarjev čreš. Izvoz čreš se je povečal, odkar so začeli uporabljati sodobne metode predelave čreš v posebnih delavnicah. Uredili so 10 takih delavnic v raznih področjih Crne gore, med katerimi je delavnica v Titogradu najmodernejše urejena. Izvoz čreš

DOBRE VESTI O RAZVOJU PROSTE TRGOVINE Z ŽIVILI

Po poročilih iz Murske Sobotice se je dotok mleka v mesto zadnji teden povečal za eno tretjino, tako da prihaja danes vanj 2300 litrov na dan. Prvotno prodajno ceno 2300 litrov za 1 liter so znižale mlekarne že drugi dan proste prodaje na 20 din. Kljub temu je prodaja mleka v mlekarinah padla. Mnogo gošpodinj kupuje namreč mleko rajši naravnost pri kmetu, kjer ga dobijo že po 17 din.

Zato pošilja »Mlekopromet« mleko v Maribor in sicer okrog 600 l na dan. Iz mleka, ki preostane, izdelujejo surovo maslo, ki ga prodajajo po 45 din in grajo, ki jo prodajajo po nekaj dnih so go prodale mlekarne okrog 600 kg. Maslo pošilja »Mlekopromet« tudi v Rogaske Slatine in druga združenja ter v bošnjaštvo.

bodo lahko še v velikem obsegu povečali, saj se sedaj vsako leto neracionalno izkoriščajo čreva od 80.000 glav drobnice. Če bi ta čreva predelali in jih izvozili, bi lahko kupili za dobljene devize 150 traktorjev.

Črnogorski lovci pripravljajo za izvoz kože od divjačine v vrednosti okrog 250.000 deviznih dinarjev. Tudi ribiči so pokazali veliko pobudo. V tovarni za predelavo rib na Rijeki Crnojeviča so prvič v naši državi začeli predelavati ribje luskinde za pridobivanje posebne esence, ki se uporablja pri izdelovanju umetnih biserov. Doslej so ribje luskinde izvažali po ceni 9 dolarjev za 100 kg. Medtem pa so dobili iz Amerike licenco in navodila za pridobivanje esence iz luskin po posebnem postopku. V ta namen uporabljajo zlasti luskinde določnih vrst rib iz Skadrskega jezera. Iz 100 kg teh luskin je mogoče pridobiti 7 litrov esence, za katero plačajo v Združenih državah Amerike 120 dolarjev.

Maršal Tito — boter šestnajstemu otroku

V nedeljo je prebivalstvo Studenca doživelo rešitev pramika Františka Fontineta se je pred kratkim rodil šestnajsti otrok, deklica, Mati in oče sta želela, da bi otroku botroval maršal Tito. V njegovem imenu je prišel v nedeljo v Studenec podpolkovnik Mičo Kosovac, ki je otroku prinesel bogato darilo maršala Tita. Poleg sorodnikov novorojenčka so pritekali zastopniki maršala vsi vaščani, predstavniki množičnih organizacij in šolski otroci.

Priznanje zaslužnemu zdravniku

Med odlikovanci, ki so nedavno za svoje delo prejeli priznanje je tudi ravnatelj mariborske bolnišnice dr. Eman Pertl, primarni dermatovenerološki oddelek. To si je z delom tudi zaslužil za leto 1950. Pertl je v obsegu ozdravljenosti številnih bolnikov, a tudi k moderni ureditvi dermatološkega oddelka. Razen tega je dr. Pertl zelo delaven tudi v zdravstveno-prosvetnem delu in se poleg strokovnega dela ukvarja še s pisanim strokovnim delom, poljudnoznanstvenimi brošurami in knjigami. Nedavno je končal vzorno delo pod naslovom »Ko bi bil vedel vse to prej«.

V Kranju je 665 mladincev udarnikov

Mladinska organizacija v Kranju ima prav gotovo tak način dela, da mladino simbolizirajo triptike. To dokazuje uspehi iz zadnjega šolskega tekmovanja, ko si je 665 mladincev priborilo naslov udarnika. Izlet fizikalno in kulturno prosvetno življenje poživljajo resno delo, predvsem študenti in študentke, ki so v tekmovanjih, ki jih prireja mestni odbor. Doslej se je najbolj izkazal aktiv v tovarni aliskra.

Kako pridobiti ljudi za cestarsko službo?

Mnogo smo že pisali o slabih cestah in o tem, da imamo za redno vzdrževanje naših cest premalo cestarjev. Ze vsa leta po osvoboditvi ni sicer pomagal našim cestam razvijati se, razvijati se v obsežnejšimi akcijami v tednih prometnih vikendih, v katerih se morajo roditi trajnega uspeha. Učinkovito izboljšanje dosežemo lahko na tem področju s tem, da povečamo število cestarjev.

Lep primer, kako pridobiti ljudi za cestarsko službo, nam nudijo mestni ljudski odbor Ljubljana. Uprava cest tega ljudskega odbora je v zadnjem času v izvedbi pripravila razpisala več prazničnih cestarskih mest. Vsem, ki so se odzvali pozivu, je cestna uprava preskrbela upravna stanovanja v mestu in bližnji okolici. Precej družinskih stanovanj in samskih sob ima še danes naša država, ki jih je treba popraviti. Cestari dobijo precejšen kos obdelovalne zemlje, na kateri si bo lahko uredili vrtičke za glavne potrebe. Mestna uprava cest bo pa nabavila tudi vsa potrebna orodja in opremo za ljudi, ki bodo delali na cestah.

Takšna skrb za ljudi je gotovo najboljši način za to, da jih pridobimo za cestarsko službo. Danes, ko imajo ljudje vsestranske možnosti za zaposlitev, je namreč ta stvar dokaj težava. Prav bi bilo, če bi posnemali ta primer tudi drugje v Sloveniji.

Nagrade kmečkimi združenjem v Istri

Poverjenstvo za kmetijstvo istrskega okrožnega odbora je nagradilo 7 kmečkih delovnih združenj, ki so letos spomladaj posadile največje število trnih trsov in drugih sadik. Nagrade v vrednosti 250.000 din so dobile kmečke delovne zadruga v Bujah, Dajli, Savudriji, Lovrečkih in druge. Kmečke delovne zadruga v Lovrečkih je posadila letos spomladaj 8000 novih vinskih trsov in drugih sadik.

RAZPIS ZA TEKMOVANJE HARMONIKARJEV

Mestni odbor Ljudske prosvete v Ljubljani bo v 1951 drugo tekmovanje harmonikarjev za prvenstvo Ljubljane. Tekmovanje bo v Ljubljani in sicer: 16. septembra 1951 dopoldne izborno tekmovanje in isti dan zvečer finalno tekmovanje. Tekmovanje se deli na skupno odprto in skupno mladinsko. (starostna meja 24. leto) in skupno pionirjev. Tekmuje se lahko na diatoniki, klavirski ali krompirski harmoniki. Tekmovalne skladbe so poljubne, ne smejo pa presežati skupaj 10 minut. Zmagovalec posameznih skupin odnese kar gori nosiljo za eno leto naziv prvaka Ljubljane iz določene kategorije, oziroma skupine. Po trije najboljši harmonikarji iz vsake kategorije in vsake skupine bodo priznani za najboljši nad 75% dosežitvi točk, prejmejo nagrado. Prijava, ki jo je treba poslati do 15. avgusta 1951 na Mestni odbor Ljudske prosvete v Ljubljani — Mestni trg — najistovestno vsebovati: ime in priimek, rojstno podatke, bivalne, vrsto harmonike, naslov in trajanje skladb in avtorje. Vse podrobnosti glede ure, kraja tekmovanja bodo objavljene v dnevnem časopisu. Mestni odbor Ljudske prosvete, Ljubljana. 1450-a

MALI OGLASI

ISČEM SOBO-ICO proti v urni pomoči tečajsko popoldne v gospodinjstvu. Naslov v ogl. odd. Slov. Poročevalec. PISČENKO kmečko dekletje bi se rado izšlo iz šole. Naslov v ogl. odd. OTROŠKI VOZIČEK, globok, nov, program za 4500 din ali ga zamenjam za živila. Cepin, Ljubljana, Karlovska cesta 3, I. nadst. Deno. 2984

DOBRO ZENSKO KOLO prodam. Naslov v ogl. oddelku. 3065

KROMPIR, semenski in jedilni, kakor tudi belo in rdeče korenje kupuje po prostih višjih cenah Kmetijska zadruga Bevnica ob Savi. 2791

MOTORNO SKRANJELO ZA gibanje, cena in slame prodamo. Interesenti naj se zgledajo zaradi oglada od delavnic dopoldne pri repub. podjetju »Zlivo«. Odkup v likvid. Ljubljana. Novi vrn. 3022

KROJČICE KROJČICE in gospodinje! Otvorili smo dopolnilni krojni tečaj potopne pošte za najmodernejše francoske in angleške kroje z detaljnimi navodili. Uspeh garantiran. Vsak udeleženec prejme 10 kroglic in 10 kroglicev. Novi model — salon Grčić. Zagreb, Prška 10. 2761

OPOZORIAM, da bom sodniško postopala proti vsakemu, kdor bo se razpisal za meni nevarne vesti. Marjan Cvek, Dol 4, p. Medvoda. 3033

TURISTIČNA SEZONA NA PLITVIČKIH JEZERIH

Na Plitvičkih jezerih se je začela turistična sezona in prvi turisti že prihajajo v nove hotele. Letos bo na jezerih manj hotelov, vendar bo več avtobusov. Često od Plitvičkih jezer do Zagreba potuje Vrhovine-Plitvička jezera do Plitvičkih jezer so že uredili, za prevoz pa bo skrbel reden avtobusni promet.

Proslava stoletnice Stanka Vraza

V nedeljo 27. maja bodo ob stoletnici smrti Stanka Vraza odkrili spominsko ploščo na njegovi rojstni hiši v Cerovcu pri Ljutomeru, tretjo po vrsti. Prvo so odkrili leta 1880 ob 70-letnici njegovega rojstva in so na proslavi sodelovali tedajni hrvaški kmetijski in drugi uradniki. Drugo spominsko ploščo so odkrili ob stoletnici Vrazovega rojstva leta 1910 ob veliki udarbi ljudstva iz Hrvaške in Slovenije, tretjo ploščo pa postavljajo spet hrvaški književniki Jugoslovanske akademije Matica Hrvaška in slovenski rojaki.

Ob stoletnici smrti Stanka Vraza bo 26. maja v zagrebškem Hrvaškem narodnem gledališču svečana akademija, ki jo skupno prireja Jugoslovanska akademija. Društvo hrvaških književnikov in Matica Hrvaška o Stanku Vrazu, njegovem delu in življenju bo govoril rektor zagrebške univerze akademik dr. Antun Barac v imenu Jugoslovanske akademije, pesnik Gustav Krklec v imenu Maticе Hrvaške, književnik Ivan Dončević v imenu Društva hrvaških književnikov. Hrvaški glasbeniki sprejeli bodo zapeli nekaj pesmi na Vrazovo besedilo, prvi drame pa bodo recitali odločniki Vrazovih del. Isti večer bodo v veži Hrvaškega narodnega gledališča v Zagrebu odprli razstavo Vrazovih del, ki jo bodo pripravili hrvaški slikarji, fotografirali in drugega ohranjenega gradiva.

Matica Hrvaška bo za stoletnico smrti Stanka Vraza izdala posebno izdajo njegovih Izbranih del v prozi in pesmi, z ilustracijami, komentarjem in beležkami s predgovorom dr. Antuna Barca. Del proze je obdelal dr. Bogdan Pesenti, dr. Dragutin Tilišič in Dobriša Cesarič. M. Babič.

S takšno razstavo je treba iti na deželo

V svojih ljubljanskih lokalih v Prečni ulici 4 je priredil »GOSAD« v propagandne namene razstavo zavrtilih želišč in sunih ob. V naravi in v slikah so bile razstavljene vse vrste želišč, ki jih v našem gozdu »GOSAD« (okrog 100 vrst) in to: cvetje, listje, cele rastline, lubje, korenine in korenike, plodovi ter semena. Po tem je na razstavi prav vzorno videti, kako malo se izkoriščamo ta okromna bogstva naše zemlje in izobiljano letno znatne zneske deviz. Koliko propade pri nas samo lipovega cvetja in kopriv, za katere je v tujih državah veliko zanimanje!

Pozornost obiskovalcev razstave je vzbudila prav gotovo tudi razstavljena embalaža, v kateri gre naše blago skraj po vsem svetu.

Poučna razstava suhih gob je nazorno pokazala, da grešijo nabiralcji v lastnih gozdovih in v skoraj skupnosti, ker lepega in zdravega blaga ne čistijo pravilno, ga predeblo režejo, naplačno sušijo itd. Zaradi takih nepravilnosti, ki izvirajo iz nepoučenosti nabirateljev, se moramo pokostjo zadovoljiti pri prodaji za mnogo nižjimi cenami, kakor bi jih dosegli, če bi gobe vsestransko ustrezale okusu in željam tujih potrošnikov.

Razstava bi dosegla nedvomno večji propagandni uspeh, če bi priklovala tudi sveža želišča — seveda samo tista, ki sedaj rasejo. Posebno priporočljivo

Ob 100. predstavi drugega sporeda Veselega teatra

21. januarja 1951 je imel v T. 90 premiero svojega sporeda št. 2, v petek, 18. maja pa bo stota predstava tega sporeda. V tem času je v T. nastopilo v Ljubljani 25-krat, izven pa 74-krat. Obiskovalci je 45.000 ljudi, prevozi pa je dobrih 4500 km po cestah Slovenije. Vsestoletno gledališče je bil ustanovljen aprila meseca 1950, leta in pričel s predstavanji 13. julija. Prvi spored je z gostovanji doživel 67 predstav. Podjetje Zabavno gledališče, ki vodi Veseli teater 90 in karistično sceno je bilo ustanovljeno na pobudo prof. Zvoneta Miklavčiča in je vključeno v MLO Ljubljana.

Po stoti predstavi odpotuje v T. 90 se na gostovanje v Prekmurje in karistično sceno, ki namerava razveseliti smeha željne Slovence z novim, tretjim sporedom.

Industrijska rudarska šola v Zagorju

Rudarstvo je ena največjih panog našega narodnega gospodarstva. Rudniki in prenosovniki dajejo industriji in prometu potrebne surovine in energijo, brez katerih si ne moremo misliti socialističnega gospodarskega razvoja. Zato je tudi rudarski stan zelo spoštovan in upoštevan in uživa marškatere prednosti, ki jih druge stroke nimajo. Danes mora rudar obvladati tehniko rudarstva, se pravi, vedeti mora, kako posebnosti imajo rudni in prenosovni skladi in kako jih najlažje in najceneje pridobivamo. Ker se rud-

nikl vedno bolj mehhanizirajo, mora rudar poznati tudi vse najrazličnejše stroje in strojne naprave, da bo mogel z njimi delati. Rudarske stroke se je treba učiti, potrebne kadre vzajati že od mladih let. Za namen so bile ustanovljene industrijske rudarske šole, v katerih dobijo učenci potrebno znanje za svoj poklic, hkrati pa tu-

DNEVNE VESTI

KOLEBAR
Petek, 17. maja: Bruno, Jošt.
Petek, 18. maja: Duharva, Aleksander, Alerka.

SPOMINSKI DNEVI
17. maja 1915. — Kmečki uporniki so porušili grad Mehovo v Gorjančih.

Diplomiranci sta bili v ponedeljek, 14. maja na jurisdiktivni fakulteti v Ljubljani. Anica Rakur in Vlada Zele iz Ljubljane. Cestitamoi! 1378-n

Zaradi desetletnice mature se zberemo 18. maja ob 20. v kavarni Evropa. Kraj in datum proslave bo objavljen tekoni št. 42. gimn. v Ljubljani iz leta 1941.

Uprava Slovenske filharmonije potrebuje za mešani zbor dobre tenoriste. Pisemne prijave pošiljate na upravo Slovenske filharmonije, Kongresni trg 10. Uprava Moderne galerije pripravlja retrospektivno razstavo del Frana Tratnika. Vse posnetke Tratnikovih del v ljudsko naprosamo, da nam sporočite, katera dela posedujete, ter če so pripravljeni nam ista posoditi za to razstavo. Dajemo polno goro, da bodo silke vrnjene takoj po razstavi in v brezhibnem stanju. 1378-n

Izletniki — planinci — turisti! Hotel Tovst penzion (Celjska koča), poldrugo uro hoda iz Celja, vas vabi na prijeten oddih. Hotel in restavracija dobro oskrbovana, cene nizke. Za penzion popust. Informacije daje Gostinstvo, Celje. 1372

Prirodoslovni krožek na VIII. gimnaziji za Bežigradom priredi v nedeljo, 20. maja ob 9 dopoldne prirodoslovno akcijo s skopičnim predavanjem in gimnazijski v St. Vidu. Sodeluje krožek XII. gimnazije Vstopnina 10 din. 1373

Kavarna »Stone ima odšle vsako sredo in soboto koncert s pesmimi. Izra pripravi koncert. Ronny. Nudili bomo izbrane plašče, prigrizke in sladole. 1373-n

GLEDALIŠČE
DRAMA LJUBLJANA
Petek, 18. ob 20.: Jonson: Volpone. Za udeležence posvetovanje kmetijskih strokovnjakov in izven.

OPERA
Petek, 18. ob 20.: Puccini: Tosca. Gostovanje Valerije Heyvalove. Zaključna predstava za Litostrojo in za udeležence posvetovanja kmetijskih strokovnjakov.
Sobota, 19. ob 20.: Mozart: Don Juan. Abonana red B.

SENTJAŠKOBSKO GLEDALIŠČE
Mestni dom
Sobota, 19. maja ob 20.: Nestroy: »To smo tiče«. Veselega z godbo in petjem.
Nedelja, 20. maja ob 20.: Nestroy: »To smo tiče«. Veselega z godbo in petjem.

MESTNO GLEDALIŠČE JESENICE
Sobota, 19. maja ob 19.30: Avery Hopwood: Skandal.
Nedelja, 20. maja ob 19.30: Avery Hopwood: Skandal. — Režija in scena inž. Danilo Gostiša. Zveza z vlaki.

GLEDALIŠČE SKOFJA LOKA
V soboto, 19. maja ob 20.: opereta Radovan Gobec: Planinska roža.
V nedeljo, 20. maja ob 18.: gostovanje na Trati v dvorani Gorenjske predilnice Radovan Gobec: Planinska roža.
Vstopnice v predprodaji za soboto v 19.30, za nedeljo v 18.00. V nedeljo ob 18.00. Pri bližnjem predilniški dvorani na Trati. 1375

MARIBOR
Petek, 18. maja ob 20.: Ch. Gounod: Faust Red LMS 2.
Sobota, 19. maja ob 20.: M. Pucova: Operacija. Red D.

KINO
SPORED KINOPREDSTAV NA RAZSTAVIŠČU 10. LETNICE OF 18. MAJA 1951.
Dopolidan:
Ljubljana pozdravlja osvoboditelje — Masšujmo in kaznujmo — V borbi za plan — Ob 11. Na svoji zemlji.
Filmi se predvajajo nepretrgoma od 10 do 13 in od 14 do 21. — Skupine nad 50 oseb, ki bodo želele, se bo predvajal tudi film Slavica. 1343-n

LJUBLJANA — UNION: amer. barvni film: »Skotska kri«. Kratk film: Partizanski dokumenti. Predstave ob 18.15, 18.15 in 20.15. — MOSKVA: Jugoslov. film: »Bakonja fra-Broska«. Kratk film: »Zaradi onega jutrajta«. Predstave ob 18.17, 19.15 in 21. — SLOVA: amer. film: »Njen obraz«. Kratk film: »Srb. film: »Njen obraz«. Obzornik 42. Predstave ob 18.17, 19.15 in 21. — TI-VOLI: amer. barvni film: »Skotska kri«. Kratk film: »Njen obraz«. Kratk film: »Srb. film: »Njen obraz«. Obzornik 42. Predstave ob 18.17, 19.15 in 21. — LITOSTROJ: amer. film: »Njen obraz«. Kratk film: »Srb. film: »Njen obraz«. Obzornik 42. Predstave ob 18.17, 19.15 in 21. — SISKKA: amer. film: »Nepozabna pesem«. Tednik. Predstave ob 18.17, 19.15 in 21. — LITOSTROJ: amer. film: »Njen obraz«. Kratk film: »Srb. film: »Njen obraz«. Obzornik 42. Predstave ob 18.17, 19.15 in 21. — SISKKA: amer. film: »Nepozabna pesem«. Tednik. Predstave ob 18.17, 19.15 in 21.

PREDAVANJA
Člane Kluba kulturnih in znanstvenih delavcev vabimo na predavanje dr. Valens Vodnika, ki bo ob glasbeni ilustraciji na gramofonskih ploščah in planinu govoril o umetnosti Debussyja. Predavanje bo v četrtek, 17. maja ob pol 21.

OBVESTILA

KAKO OBIČES SPOMINSKO RAZSTAVO OF PO ZELENICNI?
Ker ponekod, posebno izven mest, delovni ljudje in prav posebno še mlade, ne vedo podrobno, kako se je ločilo s popustom pripeljati v Ljubljano, predavajo in spominjajo se, ker znanstveni obsejci OF objavlja direktorja za zelenice in ravnanje le-tem še tole posebno napotilo: Skupinska potovanja na to razstavo lahko organizirajo vsi člani sindikatov, mladinske organizacije, zveze pionirjev, fizkulture zveze ljudske tehnike, šahovske zveze, lovške zveze in tudi člani kmečkih delovnih združenj. In sicer v skupinah od 5 do 29 oseb s 67% popustom, v skupinah nad 30 oseb pa 75% popustom. Pri skupinah nad 30 oseb plačajo prevozno ceno za najmanj 50 km. Pionirji imajo pri tem še večji popust, in sicer v skupinah od 5 do 29 oseb 83%, v skupinah nad 30 oseb pa 89%. Vse našete organizacije lahko razen tega pred več kakor desetletni potovanja s posebnimi vlaki, tako da prihajajo za posamezni vlak najmanj 500 oseb. V tem primeru plačajo 75% redne prevozne cene za vsakega potnika, in sicer tako, da je kratek strošek za vsak poseben vlak, ki znaša najmanj 5000 din. Glede podrobnosti naročanja posebnih vlakov in skupinskih potovanj lahko zainteresirani dobijo vse potrebne podrobne informacije pri vsaki železniški postaji. — Tehnična pisarna za razstavo OF. 1512

POZIVI!
Pozivamo vse lastnike grobnic na pokopališču v Cretu — Celje, ki so plačali pred več kakor desetletni pristojbino, da se obrnejo na najpogostejše do 1. avgusta 1951, sicer predelajo po tem roku v last Uprave pokopališč Celje. Hkrati pozivamo vse svoje, kateri imajo grobove na pokopališču v Celju, da iste oddajo pred 1. avgustom 1951. Če imajo grobovi križjo izgled pokopališč. Grobovi, kateri so zanemarjeni, se bodo v smislu pokopališkega reda pred pretekom plačane najemne dobe prekopali. — Uprava.

LETNI TEČAJI FRANCOŠKEGA IN ANGLEŠKEGA JEZIKA
Svet za znanost in kulturo vlade FLRJ organizira letni tečaj angleškega in francoskega jezika od 1. do 31. julija in letni tečaj francoskega jezika od 1. do 31. avgusta. Vrednost tečajev je 1000 din. Tečajev bodo predavali strokovnjaki za metodologijo in tuje jezike. Tečaj so namenjeni profesorjem srednjih šol in lektorjem za angleški in francoski jezik. Informacije o finančni zadevi se dobe pri svetih za znanost in kulturo na-

Letala, hitra kakor zvok

Ko je konec februarja angleško bombno letalo »Canberra B2« brez vmesnega pristanka v 4 urah in 40 minutah preletelo Atlantski ocean od Irske do Nove Fundlandije, je ta uspeh vzbudil v vsem svetu veliko pozornost, ne le zaradi dosežene velike hitrosti, marveč tudi zaradi tega, ker je bilo s tem dokazano, da lahko tudi srednje teži bombniki z reaktivnimi motorji na puh (na mlazni pogon) torej brez propelerja dosežejo velik akcijski radij. Letalo je navzlic močnemu nasprotnemu vetru doseglo hitrost 720 km, na uro in se je med poletom držalo v višini 12.000 m. Res je, da dosežejo letala z reaktivnimi motorji na puh tudi večjo hitrost — angleško letalo »De Havilland 112 Venona« na primer 970 km — vendar imajo ta letala le manjši akcijski radij. To, kar posebno odlikuje letalo »Canberra«, je poleg brzine in velikega akcijskega radija razmeroma kratka proga vzleta in pristanka ter velika gibčnost in možnost manevriranja v nasprotju z mnogimi drugimi tipi najhitrejših letal, zlasti tudi raketnih, ki dosežejo sicer še večje brzine, pa so uporabni le za kratke polete in so z njimi težave pri vzletu in pristajanju. Zaradi navedenih odlik letala »Canberra« se je vodstvo ameriškega vojnega letalstva odločilo graditi letalo tega tipa tudi v Ameriki.

Uspehi, ki jih je dosegla letalska tehnika v zadnjih letih, bi se nam še nedavno zdeli docela neuresničljivi. Še v prvi svetovni vojni smo občudovali letala s hitrostjo 300 km na uro, v zadnji vojni so lovška letala dosegla 600 km, zdaj pa se približujejo hitrosti 1000 km, medtem ko raketna letala dosežejo in deloma tudi presežejo hitrost zvoka, to je 1200 km na uro.

Napredek, ki se kaže predvsem v brzini letal, je bil mogoč šele po uvedbi tako imenovanih reaktivnih motorjev. V čem pa je v bistvu razlika med batnimi in reaktivnimi motorji.

Bencinski eksplozijski motorji z batni, ki se uporabljajo v letalstvu, so zelo zapleteni stroji, v katerih se energija, ki nastane pri izgorovanju razplinjenega goriva (bencina), uporablja za potiskanje batov v cilindrih, od batov pa se pogonska energija prenaša na ročno gred, ki ima na koncu pritrjen propeler. Ker se energija prenaša na gred s presledki po vsaki eksploziji goriva, je delovanje takega eksplozijskega motorja neenakomerno: odhod vibracija motorja in ropot. Eksplozijski motorji z bati delajo v štirih taktih. V prvem taktu se vsrka

Letala, opremljena z batnimi motorji in propelerjem, dosežejo sicer v izjemnih primerih tudi brzino do 800 kilometrov na uro, toda učinek propelerja čedalje bolj poudarja čim bolj se brzina letala približuje brzini zvoka. Zato je bilo treba za večje hitrosti preiti na drug način pogona. Rešitev so našli v reaktivnih motorjih brez propelerja.

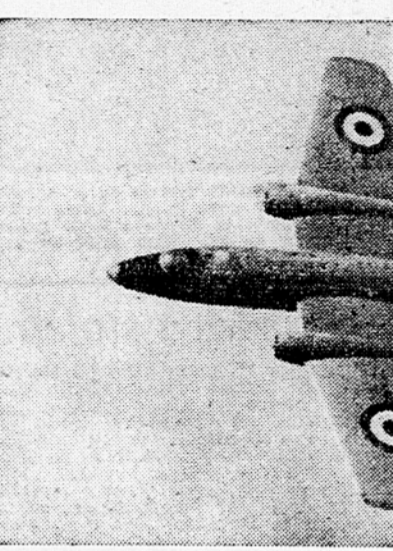
BISTVO REAKTIVNIH MOTORJEV

Delovanje reaktivnih motorjev se naslanja na klasični fizikalni eksperiment akcije in reakcije, ki se pogosto uporablja v tehniki. Po načinu izkoriščanja zraka oziroma kisika, ki je potreben za izgorovanje, razlikujemo dve vrsti reaktivnih motorjev: raketne reaktivne motorje, ki nosijo s se-

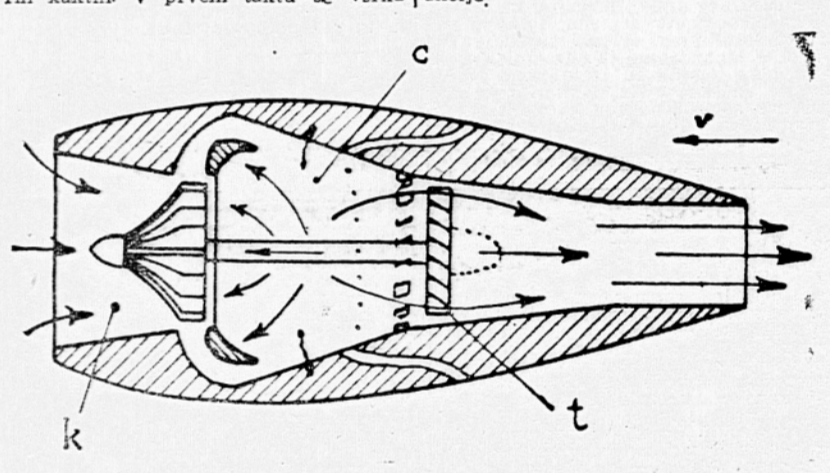
boj potreben kisik, in reaktivne motorje na puh, ki uporabljajo za izgorovanje zrak.

Konstrukcija raketnega motorja je razmeroma preprosta. Tak motor sestoji iz komore za izgorovanje, naprave za napajanje z gorivom (alkoholom) in kisikom ter izpušne odprtine. Crpalke naprave za napajanje pritiskajo v komoro za izgorovanje gorivo in kisik. Zmes goriva in kisika se vžge, pri tem nastane velik tlak in gorilni plini zapuste z veliko hitrostjo izpušno odprtino. Enaka sila, ki žene gorilne pline skozi izpušno odprtino, pritiska v nasprotni smeri na motor po Newtonovem zakonu akcije in reakcije.

akcije in reakcije. Tak motor (glej sliko) se sestoji iz treh osnovnih delov: iz kompresorja za zrak (k), iz komore za zgorevanje (c) ali več takih komor in iz turbine (t) na skupni gredi s kompresorjem. Kadar je treba motor zagnati, se zmes goriva in zraka prvič vžge s pomočjo dveh svečic, podobno kakor pri bencinskem motorju. Pozneje to ni več potrebno, ker se gorivo samo vžge. Zrak, ki prihaja pri, sprejdeni odprtini v notranjost motorja, susne kompresor in ga žene v difuzor, kjer se meša z vbrizganim gorivom. V komori za zgorevanje pride v stik s plamenom, pri čemer se vžge in zgori. To zgorevanje je neenakomerno, Plini, ki nastanejo pri zgorevanju, pritiskajo na lopatice turbine in obračajo njeno kolo z veliko hitrostjo. Turbina pa žene sprednji kom-

Britansko letalo »Canberra«, ki je v 4 urah 40 minut preletelo Atlantski ocean

Shematični prikaz reaktivnega motorja na puh v prerezu

v cilindri skozi sesalni ventil zmes bencinske pare in zraka; v drugem taktu, ko se bat vrača v prvotno lego, se pri zaprtih ventilih stisne plinska zmes, nakar se električno vžge plinska zmes. Plini, ki nastanejo pri izgorovanju, poženejo v tretjem taktu s svojo silo bat, nakar v četrtem taktu zapuste cilindri skozi izpušni ventil in ves proces se začne znova. Pri sodobnih batnih eksplozijskih motorjih trajajo ti takti približno le eno stotinko sekunde.

Prvo raketno letalo so leta 1933 zgradili v Ameriki. Za pogon so uporabljali 86 raket, letalo pa se je dvignilo brez pilota in so polet usmerjali z zemlje z radijsko napravo. Med zadnje vojne pa so se pojavila že prva lovška raketna letala. Dobra stran teh raketnih letal je preprosta konstrukcija raketnega motorja, možnost doseganja velikih hitrosti in možnost poleta z velikih višin, kjer je malo zraka, ker nosijo letalo s seboj potreben kisik. Slaba stran teh letal pa je neekonomičnost in velik potrošek pogonskega goriva, kar zelo omejuje trajanje poleta. Razvoj tehnike gre sedaj za tem, uporabljati take reaktivne motorje kot pomožne rezerve motorje zlasti za vzlet pri letalih na pogon z reaktivnimi motorji na puh.

Reaktivni motor na puh je bolj ekonomičen, čeprav se njegovo delovanje naslanja na isti fizikalni zakon

Evropsko prvenstvo v boksu

V nadaljevanju tekmovalja za evropsko prvenstvo v boksu je bilo predloženih 11 borb. Boksali se je tudi naš prvak Pavle Sovljanski z Madžarom Budajem, Sovjanski je izgubil po točkah. Poročila pravijo, da se ni dobro boril. To ni bilo nič daleč tisti Sovjanski, ki lahko navduši gledalce.

Po treh dneh lepih in težkih borb se spet končalo prvo kolo prvenstva Evrope v boksu. Danes bodo četrtfinale, v petek polfinalne, v soboto pa finalne borbe. Po propozicijah tekmovalja dobi sleherna država, katere tekmovalci zmagajo, eno točko. Tekmovalci, ki osvoji prvo mesto dobi v skupnem plasmanu tri točke, tisti pa, ki osvoji drugo mesto, dve točki. Po doslej doseženih rezultatih so dosegli največ zmag boksaarji Italije. Tabela je naslednja: Italija 7, Francija 6, Madžarska 5, Poljska, Belgija in Avstrija po 4, Jugoslavija, Nemčija, Irska in Anglija po tri, Posarje, Nizozemska in Švica po dve, Švedska, Škotska, Turčija in Finska po eno, Danska in Norveška brez točke.

Prvaki Makedonije v boksu za leto 1951 so: Akimovski, Andrejevski, Suat, Nedeljevič, Nešov, Leov, Managarev, Djordjevič, Isajmovski in Savič.

Zmaga Zelezničarja nad Dunajskimi kegljaci

Kegljači Zelezničarja iz Ljubljane so imeli večeraj v gosteh moštvo dunajskega Ostbahn XI člana prve avstrijske lige. Po lanskem obisku Beljačanov je Zelezničar tudi do mednarodno srečanje odločil v svojo korist v razmerju 229:225, to je z razliko 64 kegljev. Tekmovali

Celje ostane atletsko središče

Prve tekme naših atletov dajejo slutiti, da bo v letošnji sezoni še vrsta zanimivih in lepih atletskih tekmovalj, na katerih bodo imeli poleg starejših tekmovalcev besedo tudi mlajši, ki se s svojimi rezultati čedalje bolj približujejo že znanim reprezentantom.

TEKMOVANJE ZA DAVISOV POKAL

Drugo kolo bo končano do 22. maja

Te dni se je začelo drugo kolo tekmovalja v tenisu za Daviso pokal. Nasprotniki so Italija-Južna Afrika, Danska-Nemčija, Brazilija-Filipini, Anglija-Francija, Poljska-Svica, Belgija-Egipt (Egipt je v prvem kolu premagal Norveško 3:2), Nizozemska-Irska in Avstrija-Svedska.

ZVEZNA KOSARKARSKA LIGA

ASK : BSK 46:36 (20:20)

DREVI PARTIZAN : ZELEZNIČAR
Sinoči so kosarkarji Ljubljane ASK pripravili prijetno presenečenje vsem ljubiteljem kosarke, ko so na igrišču Ljubljane 2. serena v Sini praznični BSK iz Beograda. Zmaga domačih igralcev je zaslužena. Videz je, da bodo fantje tudi Partizanu, s katerim bodo igrali v soboto, nudili hud odpor. Pohvaliti moramo vse igralce, ki so sinoči svojemu klubu priložili s svojo izredno pošteno in borbeno igro ob več točkah. Koše za ASK so dali: Fugina 8, Pavlovič 8, Serbec II. 5, Ogrin 2, Skrajnc 15, Serbec I. 2 in Kristančič 6.

NAMIZNI TENIS

Triglav ali Zelezničar?

Kdo bo prvak pomladanskega dela prve republiške namiznoteniške lige, bo odločil dvoboj glavnih tekmecev Zelezničarja iz Kranja in Ljubljanskega Triglava v petek 18. maja ob 18.30 v Kranju. Kranjčani bodo verjetno nastopili v leti postavi kot na turnirju v Slatini. Radenci, kjer so se uvrstili na prvo mesto, za Triglav pa bodo igrali dr. Lazar. Bogataj in Božič.

Kratke šahovske vesti

Sahovski klub v Ribnici je imel prvenstveni turnir, na katerem si prvo in drugo mesto delita Mladenovič in Poljanšek. Na braturnirju s 15 udeleženci je zmagal Mladenovič.

S A H

TURNIR V PRMOTU GLIGORIČ PRVI, MATANOVIČ TRETJI, PIRC ŠESTI

Četrti turnir za svetovno prvenstvo v šahu je bil večeraj končan. Poročilo smo že, da je Gilgorič zasedel prvo mesto. Poleg njega so se za nadaljnje tekmovalce kvalificirali še Unzicker, Matanovič, Pirn in Golombek. Pirc je zasedel 6. mesto. Četrti je drugo polovico turnirja zbral med vsem udeležencem največ točk, ni mogel več popraviti v začetku zamujenega. Nad 50% so dosegli še Bogoljubov, Aitken in Donner.

Drobne zanimivosti

Nogometarji zagrebškega Borca so drugo tekmo na gostovanju v Avstriji igrali v Salzburgu. Tudi ta tekma se je končala neodločeno 3:3.

TENJE IZ STARE LJUBLJANE

Na predlog tiskarja Eggerja so januarja l. 1782, odbili prošnjo tiskarskega pomočnika Ing. Merka za drugo tiskarno v Ljubljani. Jeseni istega leta je podoben neuspeh doživel ljubljanski knjigotrožec Mih. Promberger, ki so mu pa potem le izdali dovoljenje »na lastno nevarnost«. Kljub temu pa se zdaj, da je Promberger ostal dejansko le pri knjigotroštvu. Podobno dovoljenje za ustanovitev knjigarne »na lastno nevarnost« sta l. 1783, dobila celovška knjigarja Walliser in Korn.

S patentom z dne 24. decembra 1788 je bil neoprečnim tuzemcem dovoljeno krošnjariti s tuzemskimi knjigami; prav tako so smeli od takrat dalje tiskati roko. pise, preden je bil izdan imprimator. Po smrti cesarja Jožefa II. pa so 30. januarja 1790 krošnjarjenje od hiše do hiše prepovedali, češ da so večkrat prenašali nedovoljene tiske; razveljavili so tudi olajšavo pri natisu s tem, da so morali vsi rokopisi brez izjeme najprej zopet pred cenzorja.

Za državno varuštvo nad cerkvi je med drugim značilno, da je notranjeavstrijski gubernij o Božiču 1784 naročil, da morajo zanjepredložiti vse koledarje v pregled (vladni duhovski komisiji), da se v njih izpusti vse tisto, kar ni v skladu s cesarskimi odločbami in s sedanjo cerkveno ustavo. Isto je veljalo glede tiskanih in

pisanih oznanil na cerkvenih vratih v zadevi (odpravljenih) praznikov, odpustkov, procesij in podobno.

Cesarski odlok iz l. 1781 je štiti pisatelje s prepovedjo ponatisovanja. Ta odredba je bila l. 1782, razširjena tudi na bakroreze zaradi pobude umetnosti. Kreslja je to sporočila ljubljanskemu magistratu v vednost zaradi tukajšnjega bakroreza (Weinmanna, ki bomo o njem še pozneje govorili.) Če so bile zavarovane avtorske pravice pisateljev, je pa bila delovna zaščita stavcev več kot

Pomočnik in vajenec (ok. l. 1690; lesorez)

samo pomanjkljiva. L. 1771, je bil z uredbo določen delovni čas za tiskarske pomočnike od 6. zjutraj do 7. zvečer; kdor je neopravičeno zamudil le eno uro, je moral plačati 7 kr kazni in skupno (cehovsko) blagajno. Ostali rokodelski pomočniki so bili še na slabšem, saj se je njih delo začelo večina že ob 5. zjutraj in je nehale šele pozno zvečer.

V dobi francoske okupacije je v začetku leta 1810. prošil Gašper Weiss iz Trsta za dovoljenje knjigarne in tiskarne za italijanske in francoske knjige ter za papirno trgovino. Ljubljanski tiskarji in knjigarji so izjavili, da bi dovoljenje občutno prizadelo skromni zaslužek že obstoječih treh knjigarn in treh tiskarn. Saj je l. 1782. ustanovljena Kleinmayerjeva tiskarna začela v težkoče in se je mogla rešiti le s papirnico v Žužemberku. Glede na to izjavo so prošnjo odbili, ker se po veljavnih predpisih obrt ni smela povečati preko krajevne potrebe, dosedanj knjigarn in tiskarji pa morejo zadostiti vsem potrebam in zahtevam.

Ce se povrnemo nazaj k obrtnemu seznamu iz l. 1752., potem pogrešamo tam navedbo keramične tovarne, ki je bila takrat najbrž že opuščena, Morda pa tedaj ni še obratovala in je kmalu prenehala, ker se v davčnem proračunskem izkazu po l. 1756. omenja zemljišče bivšega majolične tovarne. Podobno delavnico je obnovil v Gradšču angleški majolični fabrikant Antonio Silva. ki je l. 1790, za izpopolnitev prošil na dvoru za posojilo 5000 gld. Ljubljanski trgovci so njegovo prošnjo podprli, ker bi se zaposlitev in zaslužek v delu povečala in bi tuje (zlasti tržaške) zadevne izdelke laže pogrešali. Kreslja je izjavila, da prošnje ne more dvoru predložiti, dokler Silva ne položi pravnoveljavne kavnice odnosno fidejuszorice (zastavne) listine.

Končno naj še omenimo, da so 3. jan. 1767 odprli v Ljubljani tkalico (predilniško) solo. V tej so se z dobrim uspehom učili otroci obojega spola (vendar okrog 30 po številu) tkanja z volno. Po dveh letih so po smislu patenta od 27. novembra 1763 tkalico solo zopet opustili, — pač zato, ker je bil kader izučen. Predilnico za volno so potem prenesli v kaznilnico, ki jo je znana Desselbrunnerjeva suknarska tovarna zalagala s potrebnimi surovinami.

SONCE IN SENCA

Ce smo si v prejšnjem poglavju ogledali tisto zlato dno, ki je bilo večini meščanstva materialno osnovno življenja in blagostanja, bomo sedaj pustili ob strani mrtve stvari in postavili v žarišče našega razpravljanja človeka samega, kako eden pri svojem obilju drugi v svojem sirovišču teži in stremi po razvedrilu in po tem, kako bi si svoje življenje uredil vedno lepše in čim udobnejše. Tudi človek naših sluhetnih slik je črne, senčne obrise želel napraviti sončne in rožnate, imel je srce, globoko dovzetno za veselje in bol, srce, ki je vroče hrepelo po veselju in ki je kaj skromne radosti uživalo bolj hvaležno kakor današnji razvajenci svoje preobilje.

S pohlepniimi požirki je poželel srkal iz čaše opojnega veselja, da se je prečni smeh glasno razlegal po hišah, vrtovih in ulicah. Mrka rotovska in resna lantovska dvorana je nudila gostoljubno streho tujim igralskim, pevskim ter zabavnim družinam in stanovsko jahalnico so prezidali l. 1765, v druzvo gledališče z veliko dvorano in z ložami v dveh nadstropjih za 850 gledalcev, opremlili so oder ter stranske veselične prostore, kar je z nebitvenimi spremembami služilo Ljubljancem do l. 1887, ko je to staro stanovsko gledališče pogorelo.